

PRZYCZYNY EMIGRACJI

Ludzie opuszczali swoją ojczyznę z różnych przyczyn, politycznych, ekonomicznych, religijnych, chcąc uciec przed służbą wojskową. Były to z reguły bardzo ważne powody, ponieważ nikt dobrowolnie nie udałby się dobrowolnie w niebezpieczną podróż za ocean.

Polacy musieli często uciekać z rodzinnego kraju z przyczyn politycznych. Po utracie niepodległości w 1795 r. mieszkańcy naszego kraju walczący przeciwko zaborcom podlegali licznym prześladowaniom, byli zamykani w więzieniach, wysyłani przymusowo na Syberię, skazywani na śmierć. Dzieci w szkołach nie mogły uczyć się w języku ojczystym.

Już w pierwszej połowie XIX w. zapoczątkowana została również emigracja zarobkowa, która stopniowo zaczęła przewyższać emigrację polityczną, przybierając od lat 90-tych XIX w. charakter ruchu masowego

Wychodźstwo zarobkowe wystąpiło masowo w połowie XIX w. (głównie z ziem zaboru pruskiego) po zniesieniu pańszczyzny, obejmując przede wszystkim ludność wsi. Miało często charakter sezonowy; początkowo kierowało się na tereny państw zaborczych (np. chodzenie na „saksy” do Niemiec). Do I wojny światowej największe migracje odnotowano: z ziem zaboru pruskiego w głąb Niemiec — ok. 650 tys. osób, do USA — ok. 600 tys.; z zaboru rosyjskiego do USA i Brazylii — ponad 750 tys., z zaboru austriackiego (masowa emigracja ok. 1900) do USA — ok. 600 tys. osób.

Wychodźcy z terenów zaboru rosyjskiego rekrutowali się przede wszystkim z ludności chłopskiej. Reforma uwłaszczeniowa 1864 r., nie rozwiązała kwestii agrarnej. Właściciele istniejących na wsi karłowatych gospodarstw rolnych nie byli w stanie utrzymać się bez dodatkowych dochodów. Wśród emigrantów przeważającą grupę stanowiło jednak młode pokolenie, często wywodzące się z rodzin chłopów gospodarzy, ale nie dziedziczące ziemi. Nadwyżek siły roboczej nie były w stanie wchłonąć miasta, szczególnie w mniej uprzemysłowionych rejonach. Wobec trudności na rynku pracy również biedniejsi mieszkańcy miast stanowili potencjalnych kandydatów na emigrantów. Takim rezerwuarem nie wykorzystanej siły roboczej stały się również liczne miasteczka, o rolniczym charakterze.

Kryzys agrarny w latach 80-tych XIX w. pogłębił te problemy zarówno w gospodarstwach samodzielnych, jak i pogorszył sytuację bezrolnych. Niskie płace w rolnictwie stanowiły dodatkowy bodziec poszukiwania zarobków poza granicami. Sytuację pogorszył jeszcze szybki przyrost ludności, która podwoiła się w drugiej połowie XIX wieku. Za teren, na którym najwcześniej rozpoczęła się chłopska emigracja do Stanów Zjednoczonych, uważana jest gubernia płocka, w szczególności jej powiaty nadgraniczne nad Drwęcą.

W większości przypadków władze carskie konstatowały ekonomiczne przyczyny opuszczenia kraju. Dostrzeżono również przypadki ucieczki przed służbą wojskową, dotyczyło to szczególnie osób narodowości

Prawdziwe powody opuszczenia ojczyzny rzadko są wzmiankowane w listach. Trzeba natomiast czytać między wierszami aby je poznać, często poprzez bezpośrednie lub pośrednie porównania między starym a nowym krajem:

S. Vincent Seminary, 8 grudnia 1890 r.,

Stanisław Kazmirkiewicz, kleryk z S. Vincent Seminary, Westmoreland City, Pensylwania, do Anny Kazmirkiewicz, Ciechanówek, pow. Golub - Dobrzyń

„Wiem już od dawna, że Moskale nie chcą pozwolić przejść zagranicę bo wiedzą, że Polacy jadą do Ameryki a tam nabirą rozumą [rozumu] i pieniędzy, a później nie chcą słuchać ich prawa, a im się to nie podoba.”

Archiwum Państwowe m.st. Warszawy, Listy Emigrantów, sygn. 159

Listy do domu podsycaly marzenia o Ameryce. Zawieraly niekiedy rowniez pieniadze lub inne formy pomocy dla pozostalych w kraju.

Filadelfia, 23 lutego 1891 r.,
Franciszek Chinc z Filadelfii, Pa., do rodziny (adres nieznany)

„ Jeszcze mam pare dulatorów to je teros posyłam, posłolem zonie swoiy 15 rubly dnia 13 lutego rosz [raz] 15 i drugi rosz tak samo 15 to dwa 30.”

Archiwum Państwowe m.st. Warszawy, Listy Emigrantów, sygn. 459